

УДК 260.1: 281.5: 282 (477)

СТАНОВЛЕННЯ ЧИНУ СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО ТА ЙОГО ВНЕСОК У РОЗВИТОК ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ГРЕКО-КАТОЛИЦИЗМУ

СВЯТОСЛАВ КИЯК

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Філософський факультет

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

вул. Т. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, Україна, 76000

У статті розглядаються історичні і церковно-богословські проблеми становлення Чину святого Василя Великого (ЧСВВ) Української греко-католицької церкви (УГКЦ) та його роль у розвитку ідентичності українського греко-католицизму від початків київського християнства до початку ХХІ сторіччя. Розглядається історія становлення ЧСВВ у контексті особливих, найважливіших історичних випробувань ідентичності УГКЦ, з яких вона вийшла очищена, інституційно зміцніла і духовно збагачена масовими героїчними свідченнями священників і ченців-мучеників вірності цієї Церкви католицьким духовно-церковним засадам її ідентичності.

Ключові слова: *київське християнство, Чин святого Василя Великого (ЧСВВ), Українська греко-католицька церква (УГКЦ), ідентичність українського греко-католицизму.*

Греко-католицький Чин святого Василя Великого відіграв надзвичайно важливу роль в історії усієї Української греко-католицької церкви (УГКЦ), оскільки витоки і духовні традиції його сягають зародження українського монашества київської традиції і безпосередньо пов'язані з діяльністю його зачинателів – святих Антонія і Теодозія Печерських¹. Підтвердження цього ми знаходимо в багатьох проповідях та промовах нині святого папи Івана-Павла II під час його візиту в Україну 2001 року, в яких було означено цілий ряд основоположних характеристик ідентичності українського греко-католицизму. Так, понтифік особливо підкреслив історичну характерність і тяглість толерантного ставлення київської церковної традиції до церковно-духовної єдності Сходу і Заходу, завдяки чому Київська церква як «жива і діяльна спільнота, пов'язана з проповіданням святих братів Кирила і Мефодія та зі святим Володимиром і святою Ольгою»², «...насправді могла користати з багатьох культурних відносин і християнського свідчення різного походження», які сприяли тому, що за посередництва святого хрестителя Володимира Київ став «новим Єрусалимом», матір'ю слов'янського християнства Східної Європи». І вже від хрещення Руської землі джерелом і підтвердженням святості та прагнення до вселенської єдності київського християнства стало мучеництво його представників, перше місце серед яких займають «мученики Києва, князі Борис і Гліб, яких ви, – підкреслює папа, – називаєте «страстотерпцями», бо вони прийняли мучеництво з рук рідного брата. [...] Це вони зобразили духовне обличчя Київської Церкви, де мучеництво в ім'я братньої любові, в ім'я єдності християн, проявилися як справжня і всеосяжна харизма»³.

¹ Святослав Кияк, *Ідентичність українського католицизму: генезис, проблеми, перспективи: Монографія*. (Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006), 292.

² «Проповідь папи Івана Павла II на Візантійській літургії у Львові (27.06.2001 р.)», *Календар світла. Львів: Місіонар*, (2002), 72.

³ *Ibid*, 61.

Вся минула історія УГКЦ яскраво підтвердила цей висновок. Так, у поберестейській час духовно-освітнє становлення і вдосконалення Чину святого Василя Великого (ЧСВВ) було безпосередньо пов'язано з діяльністю Київського унійного митрополита Іпатія Потія (1600–1613), котрий був першим українським греко-католицьким митрополитом, якого затвердив Рим, і котрий в бурхливу поунійну добу великою мірою спричинився не лише до науково-богословського обґрунтування ідентичності українського католицизму і полемічної оборони його у творах «Антиризис» (1598), «Унія греків з костелом Римським» (1605), «Гармонія Восточної Церкви з Костелом Римським» (1608), але й до виховання священників і ченців – нових носіїв унійних ідей: 1601 року він засновує у Вільні першу семінарію для вишколу духівництва, а 1609-го – школу у Володимирі-Волинському при соборній Успенській церкві.

Зі смертю митрополита Іпатія Потія 1613 року, згідно з правом наступництва, Київською митрополією негайно почав управляти єпископ Галицький Йосиф-Вельямин Рутський (1613–1637), котрий зумів на своєму посту довершити одну з фундаментальних ідей всього свого життя – реформу греко-католицького чернецтва як засадничу основу реформи всього церковного життя та церковних інституцій. Цю реформу митрополит довершив 1617 року, а також утвердив, поширив і поглибив українську католицьку ідею, поклав під неї міцні підвалини, зокрема в чернечій реформі. Завдяки реформі Чин святого Василя Великого як об'єднана структурована чернеча інституція став важливою опорою духовного відродження українства, реалізуючи його через проповідництво, шкільництво і книгодрукування, а митрополит Й.-В. Рутський був активним провідником і оборонцем ідеї духовного відродження в Україні й Білорусії, за що церковні історики справедливо іменують його «атлантом єдності» українського греко-католицизму⁴.

1615 року митрополит отримує в Римі право відкривати школи на Русі-Україні з усіма правами і привілеями, наданими тодішнім єзуїтським школам, здобуває 22 стипендії для закордонних студій майбутніх священників і ченців, отримує підтвердження Ватикану на своє клопотання про заборону змінювати русинам східний (київський) обряд. Він отримав повноваження на висвячення єпископів у виняткових обставинах, виклопотав близько 50-ти листів від Апостольської Столиці до визначних світських і духовних діячів Речі Посполитої, а також одержав від папи духовні привілеї для українського католицького духівництва, аналогічні тим, якими користувалась Західна церква⁵.

Важливою ініціативою митрополита Рутського було те, що Апостольська Столиця стараннями Конгрегації пропаганди віри 1624 року розпочала процес беатифікації архієпископа Полоцького Йосафата Кунцевича, ЧСВВ, який своєю мученицькою смертю засвідчив вірність українців своїй католицькій – вселенській ідентичності і чие ім'я сьогодні носить чин. Внаслідок тривалого і глибокого процесу дослідження життя мученика 16 травня 1641 року папа Уран VIII оголосив беатифікаційний декрет, а вже 29 червня 1867 року папа Пій IX проголосив Йосафата Кунцевича святим Української греко-католицької церкви.

Наступником Й.-В. Рутського на Київському митрополичому престолі став Рафаїл Корсак (1637–1640), який у складних політичних обставинах свого короткого правління встиг залишити помітний слід у дальшому становленні ідентичності українського греко-католицизму. Він продовжив ініціативи свого попередника щодо вдосконалення чернечого життя в Церкві, зокрема Василянського чину, для потреб якого митрополит у Римі надав церкву Святих Сергія і Вакха з прилеглими будівлями, які і сьогодні ще служать УГКЦ і українству.

⁴Владика Софрон Мудрий, ЧСВВ. *Нарис історії церкви в Україні*. (Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1999), 224, 226–227.

⁵*Ibid.*, 225.

Після визвольної війни українського народу під проводом гетьмана Богдана Хмельницького, під час лихоліть так званої «Руїни», надзвичайно важливою для УГКЦ і ЧСВВ стала діяльність митрополита Гавриїла Коленди (1666–1674), завдяки якому 1669 року польський король Михайло Вишневецький затвердив нові привілеї для унійної Церкви, зрівнявши її духівництво і монашество з латинським у правах та надавши їй втрачені маєтки, а Київському митрополитові було повернуто право засідати в польському сенаті. Митрополит також поновив минулі міжцерковні екуменічні старання щодо українського патріархату, виявляючи непохитну вірність Апостольській столиці і глибоко шануючи священномученика Йосафата Кунцевича, плекаючи ці почуття й у своєї пастви. А за те, що він вивів УГКЦ з руїн і виборів їй гідне правне становище в Польській державі, церковні історики ставлять його за його внесок в один ряд з митрополитом Іпатієм Потієм⁶.

На свого наступника митрополит Коленда призначив Вітебського єпископа Купріяна Жоховського (1674–1693), а папа Климент X (1670–1676) затвердив це призначення буллою від 1 червня 1671 року. Українська церковна як католицька, так і православна історіографія відносить митрополита Купріяна Жоховського до числа великих митрополитів Київської церкви⁷, оскільки саме він зумів не лише продовжити виведення УГКЦ з кризи, але й вніс вагомий частку в реформу Василіанського чину, відмовившись від посади його протоархімандрита на користь вибраного з ченців і затвердив це як правило в Церкві. Загалом об'єднання василіанського чернецтва усієї Київської митрополії завершив митрополит Атанасій Шептицький (1729–1746), який також успішно зреалізував адміністративну реформу митрополії, провівши розмежування єпархій, точно означив і забезпечив деканальний поділ митрополії.

У кінці XVIII – на початку XIX сторіч особливу роль не тільки в Луцькій єпархії, але й у всій УГКЦ стала відігравала Почаївська лавра під проводом отців василіан, яка була не лише одним із провідних релігійно-культурних центрів на Волині, але й почала відігравати роль національного осередку. В лаврі стараннями отців василіан почала функціонувати друкарня, яка була однією з найпотужніших друкарень на українських землях кінця XVIII – початку XIX сторіч. У ній лише за 1772–1795 роки було видруковано 87 книг, з яких значна частка припадала на книги, надруковані мовою, близькою до розмовної української, серед яких дуже цінним виданням був «Богогласник» – збірник церковних пісень, більшість з яких були українські, який залишив помітний слід не лише в церковному житті, але й в усій українській літературі першої половини XIX ст.⁸ Однак за указом царя Миколи I 1832 року на українських землях під російською займанщиною було ліквідовано василіанський чин та відібрано всі його монастирі і власність нібито за підтримку польського повстання 1830–1831 років, а також – закрито усі уніатські школи⁹, а 1839 року було довершено знищення Української греко-католицької церкви на теренах Російської імперії шляхом включення її до Московського патріархату, після чого вона для московського уряду припинила своє існування, а це змусило отців василіан та інших священників, до кінця вірних українському греко-католицизму, переїхати до Галичини і Холмщини.

Кінець XIX сторіччя ознаменувався розквітом ЧСВВ на Галичині завдяки старанням Галицького митрополита С. Сембратовича (1885–1898), який провів реформу

⁶Ibid., 281.

⁷Ibid., 281–286; Архієпископ Ігор Ісіченко, *Історія Христової Церкви в Україні*. (Харків: Акта, 2003), 220–221.

⁸Іван Огієнко, *Історія українського друкарства*. (К.: Либідь, 1994), 227.

⁹Архієпископ Ігор Ісіченко, *Історія Христової Церкви в Україні*, 269–270.

василіанського чину за дорученням папи Льва XIII впродовж 1882–1905 років. Незважаючи на москвофільську критику та протести проти цієї реформи, з огляду на те, що її проводили отці єзуїти, український греко-католицизм отримав великі позитиви від неї: завдяки вишколу нових отців василіан поживавилась місійна діяльність в Церкві спершу в Україні, а згодом і в діаспорі; 1895 року отці василіани започаткували друкарню та видавництво, а також 1897 року розпочали випуск загальноцерковного журналу «Місіонар» (який впродовж 120-ти років до сьогодні є одним із найавторитетніших церковних видань в Україні), що спричинилося до духовного пробудження серед українців греко-католиків.

Життя УГКЦ і її Василіанського чину в першій половині XX сторіччя нерозривно пов'язано з її видатним тогочасним першоєрархом – митрополитом і архієпископом Андреем Шептицьким (1901–1944), який особисто зробив неоціненний внесок в розбудову Василіанського чину і в інституційно-еклезіологічну розбудову українського греко-католицизму, заклавши підвалини його сьогоденного стану та вивівши його на новий, історичний рівень, витворивши з нього цілком національне, українське релігійне об'єднання, зробивши його не лише чинником духовного і національного відродження українства, але й національного державотворення¹⁰.

Вже перше десятиліття архіпастирської праці митрополита Андрея було ознаменоване активною опікою над духовними потребами Церкви, зокрема над оновленням чернецтва: жіночої гілки Чину святого Василя Великого та над заснуванням монастиря отців студитів, а пізніше і сестер студиток, а також над запровадженням в УГКЦ східної гілки отців редемптористів, які незабаром активно долучились до виховання молоді й оновлення релігійного і монашого життя народу.

Після Першої світової війни митрополит Андрей ще пильніше звернув увагу на відновлення чернечого життя в УГКЦ: 1918 року отці студити оселились і взяли під свою опіку відпустовий центр в Зарваниці, а також – численні сиротинці, бібліотеки, мистецькі школи у Львові й Уневі; отці редемптористи від 1920 року поселяються у Станіславі (нині – Івано-Франківську), де займаються місійною працею, а у Львові – виховною і навчальною діяльністю; отці василіани 1920 року відкрили новіціат у Крехові, богословський ліцей у Лаврові та розпочали цього ж року духовне оновлення Закарпаття шляхом проведення парафіяльних місій, яке принесло великі духовно-церковні й національно-культурні плоди. З 1924 року починають виходити «Записки Чину св. Василя Великого», в яких висвітлюються ґрунтовні дослідження церковно-історичних проблем європейського Сходу¹¹.

В повоєнний період – у 1945–1946 роках, незважаючи на переслідування радянською владою УГКЦ, чернецтво залишалось оплотом духовно-церковної ідентичності Церкви. Так, у цей період лише 43% (1111) священників УГКЦ перейшло на православ'я, а чернечі спільноти ще навіть значно довше залишались духовними твердинями церкви: 1949 року лише на Львівщині діяли три монастирі, незважаючи на шалений тиск органів радянської влади¹². Серед монашого духівництва, як твердить відомий дослідник «катакомбної» історії УГКЦ Богдан Боцюрків, лише декілька осіб зреклося унії, а монастирі ще тривалий час після Львівського псевдособору 1946 р. залишались островами українського греко-католицизму. Натомість РПЦ у той період не спромоглася відкрити в Галичині жодного ні чоловічого, ні жіночого монастиря. Так, василіанський монастир у Гошеві до закриття 1950

¹⁰Святослав Кияк, *Ідентичність українського католицизму*, 159–160.

¹¹*Ibid.*, 164.

¹²Володимир Пашенко, *Греко-католики в Україні: від 40-х років XX століття до наших днів*. (Полтава, 2002), 103, 105, 106.

року був місцем активного паломництва українських католиків, а жіночі монастирі вистояли ще довше: у Станіславі провінційний будинок сестер служебниць провадив свою діяльність до 1949 року, а 1950-го 28 сестер служебниць було ув'язнено, з яких 25 заслано до Сибіру й Далекий Схід¹³, монастир сестер василіанок в Суховолі проіснував до 1952 року, а дві сестри василіанки доглядали митрополиту резиденцію у Львові до 1957 року, служачи православним «наступникам» Й. Сліпого. Загалом лише у Львівській області 1954 року іще проживало й діяло 75 ченців та 170 черниць. Однак хвиля арештів практично припинила відкриту діяльність усіх інших жіночих монастирів у Галичині та на Закарпатті 1950 року, внаслідок чого було заарештовано близько ста монахинь усіх чинів та згромаджень, серед яких, зокрема, було 40 сестер служебниць, 29 з яких загинуло в Сибіру і на Далекому Сході¹⁴. В наступні роки черниці, які перейшли в підпілля, створили невеликі підпільні спільноти, переважно в містах, де ще діяли костьоли і де вони отримували потрібну постійну духовну допомогу й опіку, займаючись переважно мирською працею медичних сестер, санітарок, кухарок, швачок і т. п. Завдяки довір'ю вірних монахині були дуже важливою організаційною ланкою в конспіративній мережі УГКЦ, забезпечуючи посередництво між духівництвом і вірними, оберігаючи в підпільних молитовних домах та на конспіративних квартирах Найсвятіші Тайни між відвідинами священників, уділяючи причастя умираючим, організовуючи релігійну освіту вірних.

На початку 1970-х років, незважаючи на посилення репресій проти УГКЦ, справа структурного розвитку Церкви не занепадала, але продовжувала розвиватись завдяки старанням владики В. Стернюка та активній діяльності цілої плеяди безстрашних підпільних священників. Загалом згідно з даними уповноваженого Ради в справах релігій на 1972 рік налічувалось понад 800 священників і ченців УГКЦ проти 400 у другій половині 60-х років¹⁵. Вже на початок 1973 року органи державної влади засвідчували новий значний структурний ріст українського греко-католицизму в порівняно з минулими десятиліттями, хоча ця статистика подає лише дані щодо виявлених священників, монахів і монахинь, яких насправді в умовах надзвичайно суворої конспірації діяло значно більше: в Івано-Франківській області органи влади виявили 56 священників, 118 монахинь, у Тернопільській – 35 священників, двох дяків, 76 монахів і монахинь, які проживали в 31-му населеному пункті, у Львівській області – 145 душпастирів, майже половина яких проживала у Львові, та 200 монахів і монахинь¹⁶.

У 1980-х роках розвиток УГКЦ активно тривав, зокрема завдяки душпастирській діяльності отців василіан та представників інших монашеских спільнот. Так, на Закарпатті компартійні органи станом на 1 липня 1988 року зафіксували діяльність 50-ти священників УГКЦ, 20-ти ченців і черниць, навколо яких гуртувалось 15–20 тис. вірних, а в Івано-Франківській області на 1 серпня 1988 року, як інформував перший секретар обкому партії І. Посторонко, було «уражено уніатством» 35 населених пунктів, в яких проживає близько 85 тис. жителів, з яких 15 тис. «фанатично налаштовані». До протидії «уніатам» влада не лише активно залучала і православне духівництво, яке по селах Західної України навіть закликала своїх вірних до антикатолицьких акцій, але й зареєструвала в цілому ряді населених пунктів Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської та Закарпатської областей, де найактивніше діяли «уніатські екстремісти», 293 громади РПЦ¹⁷, а загалом

¹³ Богдан Боцюрків, *Українська Греко-Католицька Церква і Радянська держава (1939–1950)*. (Львів: Вид-во Українського Католицького Університету, 2005), 171, 174.

¹⁴ Ibid, 93–94.

¹⁵ Володимир Пащенко, *Греко-католики в Україні*, 279.

¹⁶ Ibid, 478.

¹⁷ Ibid, 475–476, 479.

1988 року на Західній Україні діяла половина від 4418 громад РПЦ в Україні, що становило понад 27% від їхньої загальної кількості в РПЦ (6747)¹⁸. Тому і не дивно, що атеїстична влада й РПЦ спільними зусиллями у вересні 1988 року організували показове дійство: вперше від 1946 року влада відразу після того, як українські католики святкували тисячоліття Хрещення Русі-України під стінами закритого василіанського Гошівського монастиря, передала обитель РПЦ, що ще більше спонукало вірних УГКЦ до активних дій, які зумовили невідпинне зростання значення монашества в житті й діяльності УГКЦ у 80-х – 90-х роках ХХ сторіччя. Так, станом на 1998 рік порівняно з 1939-м число монастирів зросло від 33-х до 41-го, чисельність ченців (священики, брати, новики) становила 1998 року 553 порівняно з 594-ма 1939-го, а кількість жіночих монастирів зроста відповідно від 115-ти (1939) до 131-го (1998), в яких перебувало 855 черниць 1939 року та 802 черниці 1998 року¹⁹.

Загалом, як засвідчила вся історія УГКЦ, становлення Чину святого Василя Великого невіддільне від особливих, найважчих історичних випробувань ідентичності цієї Церкви, з яких Українська греко-католицька церква вийшла очищена, інституційно зміцніла і духовно збагачена масовими героїчними свідченнями мучеників вірності католицьким еклезіологічно-догматичним засадам її ідентичності. Підтвердженням цього слугує найвище пошанування Апостольським Престолом численного мучеництва українських католиків у другій половині ХХ сторіччя – піднесення до рангу блаженних 28 мучеників, жорстоко переслідуваних і знищених комуністичною владою. Беатифікація мучеників відбулася під час апостольського візиту папи Івана-Павла II в Україну 23–27 червня 2001 року, яка стала, за словами папи, виявом вдячності і віддання їм честі всією Католицькою Церквою за те, «що серед вірних своїх церков вони власною жертвою зберегли непорушною спадщину віри. Піднімаючи їх до слави престолів, з вдячністю бажаю згадати інших пастирів, – наголошує понтифік, – які також заплатили велику ціну за вірність Христові та за рішення залишитися з'єднаними з Наступником Апостола Петра»²⁰, адже ці мученики, а серед них – єпископи і священики, монахи і монахині, миряни, «які зазнали різних випробувань із боку послідовників згубних ідеологій нацизму та комунізму», по жертвували «своїм життям, щоб Божа нива родила і приносила новий і щедріший урожай», і цим засвідчили, «що мучеництво – це найвища міра служіння Богові і Церкві»²¹. Це мучеництво стало джерелом дальшого розвитку вселенських засад та інституційно-еклезіологічного, духовно-обрядового й суспільного закріплення католицької ідентичності українського греко-католицизму, а також по-особливому виявило силу національного потенціалу українського греко-католицизму, якої боялись найбільші тоталітарні режими ХХ ст. – комуністичний та нацистський, котрі зі страху перед його впливом на свідомість християн і на все суспільство всіляко переслідували його виразника – Українську греко-католицьку церкву, намагаючись її не лише пригнобити, але й ліквідувати.

¹⁸Василь Марчук, *Церква, духовність, нація. Українська греко-католицька церква в суспільному житті України ХХ ст.* (Івано-Франківськ: Плай, 2004), 265.

¹⁹Святослав Кияк, *Ідентичність українського католицизму*, 232.

²⁰«Слово Святішого Отця папи Івана Павла II до українського католицького єпископату в Апостольській нунціатурі в Києві (24.06.2001 р.),» *Календар світла*. Львів: Місіонар, (2002), 51.

²¹«Проповідь папи Івана Павла II на Візантійській літургії у Львові (27.06.2001 р.),» *Календар світла*. Львів: Місіонар, (2002), 72.

**ESTABLISHING THE ORDER OF THE HOLY VASILIA
OF THE GREAT AND ITS INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF IDENTITY
OF UKRAINIAN GRECO-CATHOLICISM**

SVIATOSLAV KYIAK

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University Philosophy Faculty
Department of Philosophy, Sociology and Religious
Street T. Shevchenko, 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000

SUMMARY

The article deals with the historical and church-theological problems of the formation of the Order of St. Basil the Great (OSBM) of the Ukrainian Greek Catholic Church (UGCC) and its role in the development of the identity of Ukrainian Greek-Catholicism from the beginnings of Kyiv Christianity to the beginning of the XXI century. The idea of the article is to consider the history of the formation of the OSBM in the context of the special, most difficult historical tests of the identity of the UGCC, from which it came out cleansed, institutionalized and spiritually enriched with massive heroic testimonies of the priests and martyrs of the faithfulness of this Church to the Catholic spiritual and church principles of its identity.

The Order of St. Basil the Great played an extremely important role in the history of the formation of all Ukrainian Christianity, since its origins and spiritual traditions reach the birth of the Ukrainian monastic Kiev tradition and are directly related to the activities of its founders – the saints Anthony and Theodosius of the Pechersk.

In general, as evidenced by the whole history of the UGCC, the establishment of the Order of St. Basil the Great is inseparable from the special, most difficult historical tests of the identity of this Church, of which the Ukrainian Greek Catholic Church has been cleansed, institutionally strengthened and spiritually enriched with massive heroic testimonies of martyrs of loyalty to the Catholic ecclesiological and dogmatic principles of her Identity.

Confirmation of this is the highest honor by the Apostolic See of the numerous martyrdom of Ukrainian Catholics in the second half of the twentieth century – the rise to the rank of blissful 28 martyrs brutally persecuted and destroyed by the communist government, whose beatification took place during the apostolic visit of Pope John Paul II to Ukraine from 23 to 27 June 2001. The beatification of these martyrs was an expression of gratitude and honor by the entire Catholic Church for the fact that they, among the faithful of their churches, preserved the immutable inheritance of faith as their own victim. These martyrs, and among them bishops and priests, religious and nuns, laymen who have undergone various tests on the part of followers of pernicious ideologies of Nazism and communism, sacrificed their lives to give birth to the Divine Field and bring a new and generous harvest, and this testified that martyrdom is the highest measure of service to God and the Church.

This martyrdom has become a source of further development of the universal principles and institutional and ecclesiological, spiritual, ritual and social affirmation of the Catholic identity of Ukrainian Greek Catholicism, and also in a particular way demonstrated the strength of the national potential of Ukrainian Greek Catholicism. This force was afraid of the greatest totalitarian regimes of the twentieth century. – Communist and Nazi, who, in fear of his influence on the consciousness of Christians and society as a whole, pursued his speaker - the Ukrainian Greek Catholic Church, trying not only to oppress it but also to eliminate it.

Key words: Kyiv Christianity, Order of St. Basil the Great (OSBM), Ukrainian Greek Catholic Church (UGCC), identity of Ukrainian Greek Catholicism.

REFERENCES

Archbishop Ihor Isichenko. *History of the Church of Christ in Ukraine*, (Kharkiv: Akta 2003). (in Ukrainian).

Botsiurkiv, Bogdan. *Ukrainian Greek Catholic Church and Soviet State (1939–1950)*, (Lviv: Vyd-vo Ukrainskoho Katolytskoho Universytetu, 2005). (in Ukrainian).

Vladyka, Sofron, Mudryi, OSBM. *Essay on the history of the church in Ukraine*, (Ivano-Frankivsk: Nova Zoria, 1999). (in Ukrainian).

Kyiak, Sviatoslav. *Identity of Ukrainian Catholicism: Genesis, Problems, Perspectives: Monograph*. (Ivano-Frankivsk: Nova Zoria, 2006). (in Ukrainian).

Marchuk, Vasyl. *Church, spirituality, nation. Ukrainian Greek Catholic Church in the public life of Ukraine of the twentieth century*. (Ivano-Frankivsk: Plai, 2004). (in Ukrainian).

Ohienko, Ivan. *The history of Ukrainian printing*. (Kyiv: Lybid, 1994). (in Ukrainian).

Pashchenko, Volodymyr. *Greek Catholics in Ukraine: from the 40»s of the twentieth century to the present*. (Poltava, 2002). (in Ukrainian).

«Sermon of Pope John Paul II in the Byzantine Liturgy in Kyiv (25.06.2001),» *Kalendarsvitla*. Lviv: Misionar, (2002), 61. (in Ukrainian).

«Sermon of Pope John Paul II at the Byzantine Liturgy in Lviv (June 27, 2001),» *Kalendarsvitla*. Lviv: Misionar, (2002), 72. (in Ukrainian).

«The Word of the Holy Father, Pope John Paul II, to the Ukrainian Catholic Episcopate in the Apostolic Nunciature in Kiev (June 24, 2001),» *Kalendarsvitla*. Lviv: Misionar, (2002), 51. (in Ukrainian).